

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Робоча програма навчальної дисципліни (силабус)

– Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Третій (доктор філософії)</i>
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Освітня програма	Філологія
Статус дисципліни	нормативна
Форма навчання	очна (денна) / очна (вечірня)
Рік підготовки, семестр	2 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	2 кредити ЕКТС / 60 годин СРС
Семестровий контроль/ контрольні заходи	залік, захист звіту про практику
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ViewSchedule.aspx?v=a279a476-584e-453c-a328-699604036799
Мова викладання	англійська/українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	д. пед. н., проф. каф. ТППАМ, Корнева Зоя Михайлівна, e-mail: Kornieva.Zoia@lll.kpi.ua; моб. +38 050 973 85 00 (Telegram, Viber, WhatsApp)
Розміщення курсу	https://ktppam.kpi.ua/pedagogichna-praktika-aspirantiv/

– Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою освітнього компонента є підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівців ступеня доктора філософії з філології, здатних до самостійної науково-дослідної, науково-інноваційної, організаційно-управлінської, перекладацької та педагогічної діяльності в галузі гуманітарних наук за спеціальністю 035 «Філологія» у закладах вищої освіти.

Метою педагогічної практики є набуття аспірантами навичок та вмінь навчально-методичної роботи в сучасних умовах, поглиблення та закріплення знань з питань організації і форм здійснення навчального процесу, а також його науково-дослідного, навчально-методичного, нормативного та організаційного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання дисциплін відповідної спеціальності. Об'єктом практики є навчальний процес підготовки фахівців за відповідною спеціальністю. Предметом практики є окрема фахова дисципліна навчального плану (базова дисципліна, що відповідає напряму наукових досліджень аспіранта). Метою педагогічної практики є формування у здобувачів ступеня доктора філософії компетентностей:

- здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті застосовуючи новітні педагогічні підходи і практики, у тому числі інформаційні технології у навчальному процесі, урізноманітнювати методики викладання з метою кращого сприйняття матеріалу.

- Здатність до удосконалення педагогічної майстерності, методологічної культури, методичної рефлексії, критичності мислення упродовж життя (ФК 17).

Здатність планувати, організовувати професійну, науково-інноваційну, перекладацьку та викладацьку діяльність, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів (ФК 18).

Після проходження практики здобувачі мають продемонструвати такі результати навчання:

- організовувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань і принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності (ПРН 5)

- на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загально-філософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання (ПРН 17).

- володіти прийомами особистісного саморозвитку та самовдосконалення, актуалізації своїх потенційних можливостей та подальшої самореалізації (ПРН 22).

Педагогічна практика проводиться на кафедрі ТППАМ КПІ ім. Ігоря Сікорського.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Міжпредметні зв'язки дисципліни з іншими науками дають змогу глибше пізнати психолого-педагогічні факти, явища і процеси, що є підґрунтям для ефективної педагогічної діяльності викладача у вищій школі. Навчальна дисципліна «Педагогічна практика» ґрунтується та взаємопов'язана зі знаннями й уміннями, якими студенти оволодівають у процесі засвоєння таких навчальних дисциплін, як «Педагогіка та психологія вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», «Сучасні тенденції вищої освіти». Проведення педагогічної практики регламентується Типовою програмою педагогічної практики, ухваленою Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 1 від 3 вересня 2020 року).

3. Організація проведення практики

– Відповідальність за організацію практики та контроль за її проведенням покладається на керівництво університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює завідувач кафедри та відповідальна особа за проведення практики на кафедрі, а також наукові керівники, за якими закріплені аспіранти на час підготовки в аспірантурі.

– Період проведення педагогічної практики визначається графіком освітнього процесу та навчальними планами, а зміст практики кожного окремого аспіранта визначається керівником в індивідуальному плані аспіранта який затверджується на засіданні кафедри щонайменше за п'ять днів до початку семестру (навчальних занять), у якому проходить педагогічна практика. **Відповідальна особа за проведення практики:**

- проводить методичні семінари з аспірантами та їх керівниками ;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики;
- контролює виконання аспірантами програми практики;
- здійснює інструктаж аспірантів про порядок проходження практики
- бере участь у роботі комісії з прийому заліку з практики, яку очолює завідувач

кафедри.

Керівник практики:

- надає аспірантам необхідні навчально-методичні матеріали (програми, календарний план, методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної практики тощо);
- інформує аспірантів про систему звітності (виконання звіту, щоденника практики, науково-методичних та аналітичних матеріалів, доповіді про результати практики, виконання аспірантами правил внутрішнього розпорядку університету тощо);
- бере участь у роботі комісії з прийому заліку з практики, яку очолює завідувач кафедри.

Обов'язки аспіранта-практиканта:

- до початку практики ознайомитися з порядком оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на практику;
- проводити свою діяльність згідно з вимогами Статуту університету, дотримуватись Кодексу честі, правилам внутрішнього розпорядку, виконувати завдання керівників передбачені програмою педагогічної практики;
- систематично вести належну документацію педагогічної практики та пред'являти її за вимогою керівнику практики;
- по завершенню практики аспірант не пізніше трьох днів після закінчення практики має завершити підготовку звітних матеріалів (звіт про практику, педагогічний щоденник, відгук керівника практики тощо).

Аспірант-практикант має право:

- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу університету, організації педагогічної практики, брати участь у конференціях та засіданнях кафедри;
- одержувати консультації викладачів, керівників з усіх питань проведення педагогічної практики;
- користуватися бібліотекою університету, навчальними аудиторіями, навчальними посібниками, підручниками тощо.

4. Зміст педагогічної практики

Форма навчання	Всього		Розподіл навчального часу та видами занять		Контрольні заходи	
	кредитів	годин	практичні	СРС	МКР	Семестрова атестація
Денна/вечірня	2	60	---	60	---	Залік

Організаційний етап. На першому етапі відбувається знайомство із організаційною структурою та системою організації діяльності університету та кафедри, на якій аспіранти проходять педагогічну практику; Статутом університету, нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу в університеті; методами організації навчання, інноваційними технологіями освіти, системою оцінювання результатів навчання студентів тощо. До початку практики аспіранти одержують консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, необхідні документи (щоденник, індивідуальне завдання тощо). Також керівник практики повідомляє аспірантам про систему звітності практики.

Педагогічний етап. Це основний етап практики, який включає: планування аспірантом власної викладацької діяльності, вивчення робочої програми (силабусу) з обраної дисципліни, тестових, контрольних завдань та запитань до кожної теми заняття; підготовку до навчальних занять, складання планів-конспектів аудиторних занять та їх методичного та дидактичного забезпечення тощо; проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі згідно встановленого графіку. На заняттях, що проводяться аспірантами, мають бути присутні керівники практики від кафедри. Після кожного проведеного аспірантом заняття має проводитись психолого-педагогічний аналіз відвіданих занять, детальне обговорення з метою виявити переваги й недоліки проведеного заняття.

Завершальний етап. На третьому, заключному етапі практики відбувається обговорення результатів практики з керівником практики. Підготовка аспірантами звіту за результатами проходження практики, його захист у ході заліку.

Навчальний контент

5. Індивідуальні завдання

У ході педагогічної практики аспіранти виконують такі завдання:

- 1) відвідування лекційних, практичних (семінарських) занять, які викладаються викладачами кафедри, з їх подальшим аналізом;
- 2) планування, підготовка та проведення лекційних, практичних (семінарських) занять;
- 3) розробка завдань для самостійної роботи студентів;
- 4) розробка навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- 5) відвідування засідань кафедри та участь в обговоренні навчально-методичних питань;
- 6) участь у науково-методичних семінарах кафедри;
- 7) підготовка та подання керівникові практики звітної документації.

Під час навчання застосовуються такі методи: 1. Метод спостереження за освітнім процесом, метод портфоліо, евристичний метод, проблемно-пошуковий, дослідницький методи, які корелюють із завданнями і програмними цілями розвитку в здобувачів інноваційного мислення у вирішенні педагогічних завдань. 2. Робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами. 3. Самостійна робота.

Етап	Зміст	Звітність
І тижне в	1) Відвідування лекційних та практичних занять (не менше 6-ти); 2) Ознайомлення з: – силабусом навчальної дисципліни; – календарним та поурочним планами занять; – навчальними матеріалами, які використовує викладач у навчальному процесі; 3) Ознайомлення із фаховою літературою; 4) Під час відвідування занять ведення	1) Поурочний конспект занять викладача із власними коментарями до кожного етапу заняття (кількість поурочних конспектів відповідає кількості відвіданих за перший тиждень лекційних та практичних занять). 2) Подання розроблених фрагментів уроків керівнику практики у письмовому

	<p>конспектів із зазначенням особливостей реалізації основних етапів заняття, який проводить викладач.</p> <p>5) Підготовка та проведення фрагментів занять (не менше 3), наприклад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – підбір та організація навчального матеріалу до практичного заняття; – розробка завдань для навчання на основі підібраних матеріалів з дисципліни; – створення тестів та контрольних завдань для модульних контрольних робіт для перевірки сформованості навичок та вмінь із зазначеної навчальної дисципліни; <p>6) Перевірка студентами-практикантами письмових робіт студентів.</p> <p>7) Розробка завдань для самостійної роботи студентів;</p> <p>8) Відвідування засідань кафедри та участь в обговоренні навчально-методичних питань;</p> <p>9) Участь у науково-методичних семінарах кафедри.</p>	<p>вигляді.</p>
<p>II тижден ь</p>	<p>1) Планування, підготовка та проведення аспірантом двох лекційних та двох практичних занять;</p> <p>2) Написання розгорнутих планів-конспектів проведених занять;</p> <p>3) Підбір та методична організація аспірантом навчального матеріалу для проведення занять;</p> <p>4) Аналіз керівником рівня проведення занять та висловлення аспіранту-практиканту своїх зауважень та побажань;</p> <p>5) Підготовка та подання керівникові практики звітної документації.</p>	<p>1) Подання повних планів-конспектів проведених занять;</p> <p>2) Подання звіту аспіранта про проходження практики разом із матеріалами практики керівнику практики;</p> <p>3) Подання звіту керівника практики куратору практики разом зі звітами аспірантів та матеріалами практики;</p> <p>4) Захист звіту про педагогічну практику.</p>

6. Самостійна робота студентів

Протягом першого тижня практики аспірант знайомиться з нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу в університеті, та навчально-методичною літературою з педагогіки вищої школи.

Тема 1. Система освіти України. Державна політика у сфері вищої освіти. Рівні та ступені вищої освіти. Ліцензійні умови, галузі знань та спеціальності. Стандарти вищої освіти. Система забезпечення якості вищої освіти. Освітній процес та учасники освітнього процесу [1; 2].

Тема 2. Організація освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського [3]

Тема 3. Психолого-дидактичні основи процесу навчання. Основні поняття теорії навчання. Психологічні основи теорії навчання. Принципи дидактики [2].

Тема 4. Навчальні заняття та їхнє методичне забезпечення. Дидактичні вимоги до лекції та методика її проведення. Методика проведення групових занять. Методичне забезпечення навчального процесу [2; 3].

Тема 5. Забезпечення якості вищої освіти. Система контролю та оцінювання якості навчання. Проблеми педагогічної діагностики [2; 3].

Тема 6. Технології навчання. Сучасні проблеми та шляхи їхнього вирішення. Нові технології навчання. Дистанційна технологія навчання [2].

7. Підведення підсумків педагогічної практики

За результатами практики аспірант виконує **Звіт** про її проходження. Структура звіту про проходження педагогічної практики визначається робочою програмою практики. Звіт про проходження педагогічної практики повинен мати відомості про виконання всіх розділів програми практики у відповідності до індивідуального плану аспіранта. Звіт повинен бути підписаний і оцінений керівником практики. У звіті необхідно подати кількісний та якісний аналіз проведеної роботи, участь у роботі кафедри. Звіт з практики аспіранти захищають в комісії, склад якої визначається завідувачем кафедри. Комісія приймає залік у аспірантів не пізніше трьох днів після закінчення педагогічної практики. При оцінюванні роботи аспіранта в ході практики враховується його готовність до проведення навчальних занять. Оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів з практики, якості підготовленого звіту, виконання індивідуальних завдань, відгуку керівника практики, рівня знань, результатів анкетування серед студентів групи, в якій проводилися заняття під час практики, та рівня захисту аспірантом звіту про проходження практики. З метою об'єктивного оцінювання знань та вмінь, набутих під час проходження практики, захист звітів про проходження практики проводиться з урахуванням виконаних аспірантами завдань та відповідної кількості балів за кожний вид роботи. Підсумки педагогічної практики обговорюються на засіданні кафедри.

Політика та контроль

8. Рейтингова система оцінювання (PCO)

Поточний контроль здійснюється керівниками практики від кафедри продовж проходження аспірантами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи. Керівник практики контролює дотримання аспірантом графіку проходження практики та надає аспіранту організаційну та методичну допомогу. Він рецензує навчально-методичні матеріали, що заплановані для розробки аспірантові, має бути присутнім на лекціях та практичних (семінарських) заняттях, що проводить аспірант. Все це знаходить відображення у відгуку наукового керівника про проходження практики аспірантом. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності аспірантів впродовж періоду практики. При формуванні оцінки аспірантів враховується рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями й навичками, ставлення до студентів, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та час її подання. Перевірка та

оцінювання знань, умінь і практичних навичок аспірантів здійснюються за рейтинговою системою оцінювання, що має дві складові:

– *стартову* (макс. 70 балів) – призначена для оцінювання керівником практики з боку бази практики діяльності здобувача під час проходження практики та включає:

- звіт практиканта;
- розроблені фрагменти лекційних та практичних занять;
- розгорнуті плани-конспекти двох лекційних та двох практичних занять;
- додаткові матеріали (розробки для самостійної роботи студентів, тести та контрольні завдання, матеріали відвіданого науково-методичного семінару кафедри тощо);

– *складову захисту* (макс. 30 балів) – призначена для оцінювання захисту результатів практики комісією з проведення семестрового контролю, що включає оформлення звіту про практику, ведення щоденника практики, презентацію здобувача результатів проходження практики під час захисту звіту, відповідей на запитання членів комісії з проведення семестрового контролю тощо.

За результатами захисту комісія з проведення семестрового контролю підсумовує бали за стартовою складовою та складовою захисту, зводить до рейтингової оцінки та переводить до оцінок за університетською шкалою.

Критерії оцінювання практики

95-100 балів («відмінно») студент отримує в тому випадку коли повністю виконав програму практики, представлений звіт за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам програми практики. Основні положення звіту глибоко обґрунтовані, логічні. Висока старанність у виконанні поставлених завдань, бездоганне зовнішнє оформлення. Захист звіту змістовний і аргументований.

85-94 балів («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли студент повністю виконав програму практики, звіт за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам. Основні положення звіту достатньо обґрунтовані. Проявлено старанність у виконанні поставлених завдань. Захист звіту аргументований, але з деякими неточностями в другорядному матеріалі, які студент сам виправляє.

75-84 балів («добре») ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, звіт відповідає вимогам програми практики з незначним порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні поставлених завдань. Захист звіту із незначними помилками, які студент сам виправляє.

65-74 балів («задовільно») ставиться в тому випадку, коли студент повністю виконав програму практики, звіт відповідає вимогам програми практики, але основні положення звіту недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення звітної документації задовільне. Захист звіту із значними помилками, які студент сам виправляє.

60-64 балів («достатньо» – задовольняє мінімальні критерії) ставиться за роботу студента, який виконав програму практики (більше 50%). Звіт відповідає вимогам програми практики, але має значні неточності за структурою і змістом. Основні положення звіту недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Захист звіту із значними помилками, які студент виправляє з допомогою викладача.

1-59 балів («незадовільно») ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою практики завдань, не може продовжити професійну діяльність без додаткових занять з психолого-педагогічних дисциплін. Відсутня звітна документація.

Максимальна сума балів кредитного модулю «Педагогічна практика» складає 100 балів. Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка перераховується відповідно до таблиці:

Рейтингові бали RD	Оцінка за університетською шкалою
$95 \leq RD \leq 100$	Відмінно
$85 \leq RD \leq 94$	Дуже добре
$75 \leq RD \leq 84$	Добре
$65 \leq RD \leq 74$	Задовільно
$60 \leq RD \leq 64$	Достатньо
$RD < 60$	Незадовільно
$RD < 50$	Не допущено

Результати оголошуються кожному студенту окремо у присутності.

9. Рекомендована література

Базова література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. – Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>
3. Положення про організацію освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Режим доступу: <http://osvita.kpi.ua/node/39>

Допоміжна література:

4. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник. Київ : Либідь, 2006. 424 с.
5. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. Київ : Кондор, 2012. – 272 с.
6. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: навч. посіб. Київ : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
7. Гальперіна В. Деякі питання дослідження державної освітньої політики // Вища освіта України. № 4. 2002. С. 70–76.
8. Головка Л. Активізація самостійної роботи студента під час лекційних занять // Освіта і управління. Т.5. № 3. 2002. С. 147–151.
9. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Знання, 2011. 486 с.
10. Кузьмінський А. І., Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський. Педагогіка: завдання і ситуації: практикум. Київ : Знання-Прес, 2003. 429 с.
11. Методичні рекомендації з питань організації практики студентів та складання робочих програм практики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» [Текст] / Уклад.: Н. М. Лапенко, І. Л. Співак, І. В. Федоренко, О. М. Шаповалова ; за заг. ред. П. М. Яблонського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 29 с.
12. Мороз О. Г., Омеляненко В. Л. Перші кроки до майстерності / Відп. ред. В. Й. Верба. Київ : Знання України, 1992. 112 с.
13. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 4-е вид. Київ : Либідь, 2003. 615 с.
14. Начаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
15. Педагогічна акмеологія: Комплекс навчально-методичного забезпечення аспірантів всіх спеціальностей, очної (денної/вечірньої) форми навчання / Уклад.: Ложкін Г. В., Волянчук Н. Ю. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. 47 с.

16. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Київ : Вища школа, 2005. 239 с.
17. Стрельников В. Компоненти професійної компетентності викладача вищої школи // Гуманітарний вісник. 2013. № 28. С. 278–285.
18. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
19. Фоменко М. Пріоритет виховної роботи // Вища освіта України. № 3. 2002. С. 47–50.
20. Цехмістрова Г.С. Управління в освіті та педагогічна діагностика: навч. посіб. Київ: ВД «Слово», 2005. 280 с.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Для цього освітнього компонента передбачене визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті згідно з процедурою, прописаною у Положенні про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/node/179>).

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри ТППАМ д. пед. н. Корневою З.М.

Ухвалено кафедрою ТППАМ (протокол № 17 від 22.06.2023 р.)

Погоджено Методичною комісією ФЛ (протокол № 11 від 23.06.2023 р.)